

Цѣлата му младостъ, особенно въ периода на времето отъ 1730 година до възсърцаряването, служи сж-що за доказателство, че личнитѣ му наклонности били устрѣмени много по вече къмъ мирна, отколкото къмъ войнствена дѣятелностъ. При-нуденъ да се занимава съ строевата служба, той отблизо се усвоилъ съ нея, съ военната дисциплина и изпълнението на военния дългъ и воен-нитѣ длѣжности, но не се занимавалъ особенно съ теоретическото изуча-вание на войната, въ Рейнсбергъ не написалъ нито едно военно съчине-ние и не се готвилъ да става пол-ководецъ. За туй пъкъ, въ прискръ-бнитѣ събития на младостта си и въ сериознитѣ си занятия въ Кюст-ринъ и особенно въ Рейнсбергъ, той тѣй образовалъ и развилъ ума и во-лята си, тѣй удвоилъ силата имъ, тѣй подчинилъ волята на разсждъка, придобилъ такава власт надъ себѣ си и изработилъ таквъ **твърдъ ха-**рактеръ, че слѣдъ възсърцаряването си, едва на 28 годишна възраст, като станалъ господарь, изведнѣжъ се явилъ и **великъ полководецъ по** рождение и въ туй отношение по-казалъ това, което римлянитѣ каз-вали за ораторитѣ и поетитѣ (*ora-tores fiunt, poëtae nascuntur* — ора-торитѣ се образуватъ, поетитѣ се раждатъ). Роденъ полководецъ, той

образовалъ самъ себѣ си, безъ чуж-да помощъ, въ това високо призва-ние — въ всѣка отъ тритѣ си войни, постепенно все по вече и по вече и въ седмогодишната вече достиг-налъ най високата степенъ на съ-вършенство. И всичко, което той придобилъ съ това самообразование, имало за источникъ не теорията, а практиката и характеръ не теори-тически, а практически. Той никога не обичалъ и нѣмалъ никаква осо-бенна *воинна система* или *метода*, всѣкога турвалъ военното искусство въ числото на тѣй нарѣченитѣ *сво-бодни искусства* (*artes liberales, arts libérales*), признавалъ, че то може да бже подхвърлено само на малко коренни, основни начала и закони, а че всичкото останало слѣдъ това е работа на личния умъ и личната воля. Всичкитѣ му въззрѣния и по-нятия за войната, за разнитѣ ѝ дѣй-ствия, войскитѣ и полководеца, най пълно сж се изразили въ *инструк-*цията му до генералитѣ си, която, въ свой рѣдъ, е пълненъ и вѣренъ отпечатъкъ на цѣлия Фридрихъ, като полководецъ. Въ нея Фридрихъ, въ това отношение, всецѣло изобразилъ самъ себѣ си, и за това любопитно и поучително е да я разглѣдаме въ главнитѣ и най важни по сжщество отношения, въ които тя е изложена отъ самия Фридрихъ.

§ 109.

Частна характеристика. — Инструкцията на Фридриха до генералитѣ си. — Прѣдначинание и дисциплина.

Фридрихъ е съставилъ и издалъ много военни инструкции, но първа, най важна и най забѣлжителна била съставената отъ него прѣдъ седмо-годишната война и която най на-прѣдъ била *рѣкописна* и *секретна*, но въ 1753 година била издадена за првъ пътъ подъ заглавие: *Die Ge-neral-Principia, applicirt auf die Tac-*

tique und auf die Disciplin derer preussischen Truppen.

На чело на нея стои: не прави-лото, а истината, въ форма на ак-сиома — *всѣкога да се излиза въ по-лето прѣди неприятеля*, и слѣдъ това *дисциплината*.

Аксиомата — *всѣкога да се излиза въ полето прѣди неприятеля*, еднакво